

Sayın Meclis Başkanım, Kıymetli Divan, Değerli Meclis Üyeleri,

Hepinizi şahsım ve Ankara Sanayi Odası Yönetim Kurulu adına saygıyla selamlıyorum.

ABD'de seçim süreci, Orta Doğu'da şiddeti artan gerilim, Uzak Doğu'da güç dengesi değişiklikleri ve enerji kaynaklarına erişim konusundaki rekabet, küresel jeopolitik ortamın kırılabilirliğini artırıyor.

Birçok ülkede enflasyonist baskıların beklenenden daha hızlı azalmasıyla, küresel görünüme yönelik riskler geçen yıla kıyasla azalsa da var olmaya devam ediyor. Yüksek faiz oranları, borç sürdürülebilirliği zorlukları, devam eden jeopolitik gerginlikler ve giderek artan iklim krizi büyümeyi tehdit ediyor.

Çin'de üretici fiyatları deflasyonist endişelerle büyüme beklentilerini azaltıyor. Dünyanın en büyük üretim merkezi olan Çin'in bu yavaşlamasının, ticaret ortaklarını nasıl etkileyeceği önemli bir risk olarak karşımızda duruyor.

Diğer taraftan önemli bir risk algısı da küresel borçlanma oranları. 2020'de 226 trilyon dolar olan küresel borç 2023 yılı itibariyle 315 trilyon dolarla, dünya gayrisafi yurt içi hasılasının %333'üne ulaştı. Önümüzdeki dönemde küresel anlamda önemli bir risk algısı da "devletlerin borçlanma krizi" olacaktır.

Globalde enflasyonist dalganın zayıflamasıyla, gelişmiş ülke merkez bankalarının faiz indirimlerine başlamasına rağmen dünya genelinde durgunluk sinyalleri güçleniyor. Fed ABD ekonomisinin büyüme tahminini bu yıl için yüzde 2,1'den yüzde 2'ye indirirken, son üç aydır Euro bölgesi sanayi üretimindeki düşüş, ekonomisinin yavaşladığına dair endişeleri artırıyor. Avrupa Merkez Bankası Euro bölgesinin bu yıl için büyüme beklentisini %0,9'dan %0,8'e ve 2025 için tahminini ise %1,4'ten %1,3'e düşürdü. Diğer taraftan, Çin'de sanayi üretimi dört aydır ivme kaybediyor. Geçen hafta %13 düşen Dünya Konteyner Endeksi de bu durumu teyit ediyor.

Değerli Meclis Üyeleri,

Enflasyon en önemli gündem maddemiz ve ne yazık ki arzu ettiğimiz hızda düşmüyor. Temmuz'da yıllık bazda düşerken aylık bazda ise bir ivmelenme ortaya çıktı. Ağustos'ta

baz etkisiyle fiyatların artış hızı azalsa da alım gücünde ciddi tahribat yaşanmaya devam ediyor.

Büyüme rakamları enflasyonda düşüşün devam edeceği sinyalini veriyor. Ancak ekonominin yavaşlaması her zaman enflasyonun düşeceği anlamına gelmediği gibi stagflasyon riski de söz konusu. Önemli olan son iki ayda baz etkisi nedeniyle düşüş eğilimi gösteren enflasyonun, bu etkinin ortadan kalkmasından sonra nasıl bir seyir izleyeceği. Umarım hem yüksek enflasyon hem de düşük büyüme, yani stagflasyon riskiyle karşı karşıya kalmayız.

Daha önce de söyledim; yüksek faizden en büyük zararı biz sanayiciler görüyoruz. Amerika Merkez Bankası FED'in 50 baz puanlık faiz indiriminin ardından ülkemizde de faiz indirimi beklentileri daha çok konuşulmaya başlandı. Merkez Bankamız politika faizinde değişiklik yapmadı ve yüzde 50'de sabit tuttu. Yapılan açıklamada aylık enflasyonun ana eğiliminde belirgin bir değişim sergilemediği ifade edildi.

Enflasyonla mücadele için biz sanayiciler uzun bir süredir yüksek faiz ortamında büyük fedakârlıkta bulunuyoruz. Ama şunu da biliyoruz ki erken bir faiz indirimi, bugüne kadar ödediğimiz bedellerin boşa gitmesi anlamına gelecektir. Bu konuda tek karar verici mercii olan Merkez Bankamızın alacağı kararlara güvenimizin tam olduğunu vurgulamak istiyorum.

Mevcut durumda tek başına para politikası ile enflasyonun direncini kırmak mümkün görünmüyor. Enflasyonla etkin mücadele için maliye ve gelirler politikasının güçlü desteği gerekiyor. Kamunun 5018 sayılı Kanununun felsefesine uygun olarak insan kaynağı, yeni yatırımlar, cari harcamalar gibi konularda daha nitelikli çalışmalarla tasarruf eğilimini devam ettirmesi elzemdir. Sıkı maliye politikası, sadece yüksek enflasyon dönemlerinde değil, makro istikrarın sağlandığı dönemlerde de yürütülmelidir.

Kamu desteğinin sınırlı kaldığı bir enflasyonla mücadele politikası, faizlerin uzun süre yüksek kalmasına ve ekonomimizin daha fazla tahribata uğramasına neden olacaktır. Nitekim Merkez Bankası tarafından yapılan "Dezenflasyonun en verimli biçimde ilerlemesi için maliye politikasından gelecek güçlü bir desteği önemsiyoruz" açıklaması da görüşümüzü teyit ediyor.

Ünlü İktisatçı Milton Friedman'ın şu sözlerini tekrar bir hatırlayalım;

"Tüketiciler enflasyon yaratmaz. Üreticiler enflasyon yaratmaz. Enflasyon yalnızca çok fazla hükümet harcaması ve yüksek para arzı artışı ile ortaya çıkar."

Yani, enflasyon direncini kırmak için kamunun tasarrufu şart.

Mayıs ayında Hazine ve Maliye Bakanlığımız Kamuda Tasarruf ve Verimlilik Paketini açıklamıştı. Aradan geçen 4 aylık sürede elde edilen sonuçların ve ne kadarlık bir tasarruf sağlandığının kamuoyuna duyurulması, devlet kurumlarının da enflasyonla mücadelede etkin ve kararlı olduğunu göstermesi açısından önemli olacaktır.

Enflasyonla mücadelede önemli faktörlerden birisi de güveni tesis etmek, kamuoyu algısını doğru yönetmek ve yönlendirmektir.

Beklenti anketlerine göre 12 ay sonrası için piyasa katılımcıları %27,5, reel sektör %53,8, **hane halkı ise %73,1 enflasyon öngörüyor**. Bu farklılaşma fiyatlama davranışlarını bozarken, enflasyon fırsatçılarına da gün doğuyor, gerekenden fazla fiyat artışı yapılıyor ve ortaya, enflasyon fırsatçılığı durumu çıkıyor.

Değerli sanayici yol arkadaşlarım,

Kısaca büyüme rakamlarına da değinmek istiyorum. Bildiğiniz üzere ikinci çeyrekte ekonomimiz yüzde 2,5 büyüdü. Ancak sanayi diğer sektörlerden negatif ayrıştı ve maalesef %1,8 daraldı.

Doğal olarak bu durum, ekonominin istihdam ve katma değer yaratabilmesi açısından önemli bir risk unsuru olarak karşımızda duruyor. Büyümenin refah seviyesi üzerine yansımaları ve özellikle de enflasyonda kalıcı düşüş için reel sektörün güçlü kalması gerektiğinin altını çizmek isterim.

Yüksek faiz nedeniyle finansman erişiminde ve kullanımında büyük sıkıntı yaşayan KOBİ'ler için özel kredi destek mekanizmaları acilen devreye alınmalıdır. Düşük faizli, uzun vadeli kredilerin devreye girmesi, sanayicilerimizin üretime devam edebilmesi ve büyümenin sürdürülebilmesi açısından şarttır.

Dış ticaret açığımız gerilerken, son iki aydır cari fazla veriyoruz. Dış açıkların gerilemesi olumlu bir gelişmedir. Fakat bu gerilemede sanayi üretiminin daralmasının payı büyüktür.

Normal şartlarda TL'nin değerlendirildiği dönemlerde dış ticaret açığının ve dolayısıyla cari açığın artması beklenir. Verilere baktığımızda dış ticaret açığının ve cari açığın azaldığını görüyoruz.

İhracatımızdaki artış önceki dönemlere göre sınırlı kalırken, ithalatımızda kayda değer bir düşüş söz konusu. Bu durum dış ticaret dengesine ve cari açığa doğal olarak olumlu yansıyor.

Üretimimiz arttığında dış açık yükseliyor, zayıfladığında ise azalıyor. Aslında bu olgu, ülkemizde üretimin ve dış ticaretin temel sorunudur. Bu döngüden kurtulmamız gerekiyor.

Değerli Meclis Üyeleri,

TÜİK verilerine göre Gayrisafi Milli Hasıla içerisinde imalat sanayisinin payı 1998 yılında 25,8 iken 2023 yılında 21,3 seviyesine gelmiştir. Bu durum işgücü istatistiklerine de yansdı. İmalat sanayiinde istihdam edilenlerin payı 1998'de %21,7 iken, 2023'te %19,8'e geriledi.

İmalat sanayiinin hem toplam hasılda hem de istihdam içindeki payında kaydedilen bu daralma, Türkiye'nin sanayisizleşme eğiliminde olduğuna işaret etmektedir. Sanayisizleşme; ekonominin büyüme potansiyeli, istihdamın artırılması ve kaynakların etkin kullanımı hedeflerine ket vurduğu zaman, ekonomi açısından patolojik bir durum ortaya çıkmaktadır.

Halbuki, 12. Kalkınma Planında önümüzdeki 10 yıl içinde ekonomik büyümenin ve kalkınmanın motorunun sanayi sektörü olacağı ilan edilmiştir. Sanayi sektörünün Milli Gelir içindeki payının %30'lar seviyelerine ulaşması bekleniyor. İddialı olan bu hedefe tutarlı, etkin politika ve destekler sayesinde ulaşılabilir.

Destekleyici ve acil önemdeki politikalardan birisi, yeni sanayi alanlarının açılması, üretimimizin rekabetçi ve uygun bölgelerde yapılmasıdır. Yeni organize sanayi bölgelerine ihtiyacımız var. Sanayicilerimize kamu arazileri tahsis edilmelidir.

Tek başına üretim kapasitesi artışının yeterli olmadığı da bir gerçektir. Verimlilik ve teknolojik gelişime de odaklanmalıyız. 67 ülkenin katıldığı Dünya Rekabetçilik Endeksinde 2018 yılında 46'ncı sırada olan ülkemiz, 2024'te 53'üncü sıraya gerilemiştir. Bu düşüş, önümüzdeki dönemde reform gündemimizin ne olması gerektiğini açık bir şekilde göstermektedir. Endeksin alt kırılımlarına baktığımızda; devlet verimliliği kriterinde 63'üncü, iş verimliliğinde 52'nci, ekonomik performansta 34'üncü ve altyapı kriterinde ise 47'nci sırada yer aldık. Özellikle devlet verimliliği ve iş verimliliği kriterlerinde çok gerilerdeyiz.

Değerli Meclis Üyeleri,

Bildiğiniz üzere ülkemiz uzun bir süredir niteliksiz, yoğun ve düzensiz bir göç dalgası ile karşı karşıya. Niteliksiz ve düzensiz göç özellikle sanayi sektöründe personel ihtiyacını karşılamadığı gibi altyapı, istihdam, sosyal güvenlik gibi birçok soruna neden oluyor. En önemlisi de demografik yapımızı bozuyor.

Ülkemizde düzensiz göç ciddi sorunların ortaya çıkmasına neden olurken, dünyada birçok ülke nitelikli göç, nitelikli işgücü için birbiriyle yarışıyor. Yabancılara yönelik çalışma yasaları düne kadar çok katı olan Almanya dahi giderek büyüyen nitelikli işgücü açığı nedeniyle yasalarını iyice yumuşatıyor.

Amerika Birleşik Devletleri yıllardır nitelikli göç ile ekonomisini büyütüyor. Amerika'da 1997-2020 döneminde faaliyete geçen, değeri 1 milyar dolar ve üzerinde olan start-up'ların kurucularının %44'ü göçmenler.

Sınırların ortadan kalkması, sermayenin ve emeğin ülkeler ve piyasalar arasında akışkanlığını arttırarak beyin göçü hareketini hızlandırmıştır. Ülkemizde de var olan nitelikli işgücü yurtdışına göç ediyor.

TÜİK verilerine göre 2023 yılında Türkiye'den yurt dışına giden Türk vatandaşı sayısı bir önceki yıla göre %110 artarak 291 bin 377 kişiye ulaşmıştır.

Diğer taraftan ülkemizde doğurganlık oranı 1965 yılından bu yana en düşük seviyeye gelmiştir. Ülkemizde doğurganlık hızı 1,51 ile dünya ortalaması olan 2,31'in altında seyrediyor. Bu oran doğurganlığın nüfusun yenileme düzeyi olan 2,10 seviyesinin

altında kalmıştır. Doğurganlık hızımız nüfusunu yaşlı olarak bildiğimiz Almanya, Fransa ve İngiltere gibi ülkelerin altındadır.

Buna karşın yaşlılarımızın toplam nüfus içindeki oranı ilk kez yüzde 10'un üzerine çıktı. Uzun yıllardır genç nüfusa dayalı demografik yapısıyla övünen ülkemiz, ekonomimiz için büyük bir fırsat olan bu özelliğini hızla kaybediyor.

Ülkemizde ekonomik sıkıntılar doğurganlık oranının azalmasının en önemli nedenlerinden biridir.

Sığınmacıların doğum hızının çok yüksek seviyede olması ise demografik yapımız için ciddi bir risk olarak kaşımızda duruyor.

Değerli Meclis Üyeleri,

Yüksek teknolojiye geçişin en önemli göstergesi olan Ar-Ge ile ilgili önemli bir araştırma açıklandı. Turkishtime Türkiye'nin en çok Ar-Ge harcaması yapan 250 şirketini sıraladı. Ve gururla söylüyorum ki Odamız Üyesi 44 firmamız bu listede yer aldı. Firmalarımızı kutluyorum.

Ülkemizin sınıf atlayıp devler liginde yer alabilmesinin tek yolu yüksek teknolojili üretim ve ihracattan geçiyor.

İhracat rakamımız yükseliyor. Cumhuriyet tarihinin rekorlarını kırıyor. Bununla övünelim ama artık övüncümüzün asıl kaynağı yüksek teknolojili ihracatta yapacağımız artış ve ihracat kilogram değerimiz olmalıdır.

Ankara Sanayi Odası olarak, Başkentimizin üretim ve ihracat potansiyelinin artırılmasına yönelik çeşitli faaliyetler yürütüyor; araştırmalar yapıyoruz. Odamızın hazırladığı 2018-2023 yıllarını kapsayan Ankara'nın Dış Ticaret Analizi ve Teknolojik Boyut Çalışma Raporu'nu yayınladık. Raporda Ankara'mız ile diğer 5 büyük sanayi kenti İstanbul, İzmir, Kocaeli, Bursa ve Gaziantep'in ihracat performansını, teknoloji sınıflandırmasına göre analiz ettik. Ankara'nın ihracatında yüksek teknoloji payının %13 ile, %3,8 olan Türkiye ortalamasından ve diğer 5 büyük sanayi şehirden kat be kat yüksek olduğu görüldü. Bu oran İstanbul'da %5, İzmir'de %2, Kocaeli, Bursa ve Gaziantep'te ise sadece %1. Çok daha detay verilerin ve yüksek teknolojili ihracatın artırılmasına yönelik

politika önerilerimizin yer aldığı raporumuzu Odamızın internet sitesinden inceleyebilirsiniz.

Gururla belirtmek isterim ki, ülkemizin Başkentini sanayi ve teknolojinin de Başkenti yapma hedefimize, siz değerli sanayicilerimizin azim, destek ve vizyonuyla ulaşmaya kararlıyız.

Odamızca yapılan diğer bir çalışma da Sanayi Devlet Destekleri Rehberidir. Bu çalışma, kamu tarafından sanayicimize yönelik verilen tüm destekleri, detayları ile birlikte tek bir belgede toplamıştır. Bir önceki haftada da "Akıllı Şehirler: Teknoloji ile Sürdürülebilir Geleceğe Yolculuk" Çalışma notunu yayınladık. Bundan sonraki dönemde, Odamızın nitelikli insan kaynağı ile ekonomiye ve siz sanayicilerimize yol gösteren araştırma ve raporları sizlerle ve kamuoyuyla paylaşmaya devam edeceğiz.

Sözlerime burada son verirken tekrar teşekkür ediyor, hepinizi saygıyla selamlıyorum.